

Phân tích ưu điểm và nhược điểm khi dạy phối cảnh cho sinh viên ngành Kiến trúc, xây dựng

Lê Thị Thanh Hằng*

*Trường Đại học Mở Địa chất

Received: 16/02/2024; Accepted: 26/02/2024; Published: 6/3/2024

Abstract: The article aims at finding a solution to the problem of teaching hand drawing or perspective drawing for students majoring in Architecture and Construction. In the context when computer sciences are developing with many advanced software to support the quick and beautiful presentation of drawings using computers, hand drawing skills are gradually being overlooked by both perspective drawing teachers and learners.

Keywords: Analysis, advantages, disadvantages

1. Mở đầu

Ngành thiết kế đã và đang ngày càng khẳng định vị trí quan trọng trong sự phát triển của thời đại mới. Sự phát triển của công nghệ thông tin cũng góp phần đáng kể trong cuộc cách mạng về thể hiện bản vẽ, điển hình là cuộc chiến giữa thể hiện phối cảnh bằng tay và bằng máy tính. Ít dần đi hình ảnh các sinh viên hay nhà thiết kế lăn lộn bên giấy bút, màu... để hoàn thành một bản vẽ phối cảnh trong một đồ án hay dự án cho kịp tiến độ. Sự hỗ trợ của máy móc giúp việc vẽ và thể hiện bản vẽ của các nhà kiến trúc và các bạn sinh viên được nhanh và thuận lợi hơn rất nhiều. Đến mức, nhiều bạn sinh viên đã nghĩ rằng vẽ bằng bút chì, thước kẻ, compa, bàn vẽ... ở cái thời buổi điện tử thông tin này là lợi ngược thời gian, là lạc hậu và cổ hủ. Vậy kỹ năng vẽ tay hình chiếu phối cảnh có còn cần thiết được dạy cho sinh viên ngành Kiến trúc xây dựng? Đó là câu hỏi mà hầu hết các bạn sinh viên kiến trúc, xây dựng thắc mắc để chọn ra được một hướng đi đúng cho mình. Đó cũng là điều mà các giảng viên Hình họa trong các trường đào tạo kiến trúc sư và kỹ sư xây dựng đang trăn trở nhằm thực hiện chủ trương cải cách, nâng cao chất lượng đào tạo giáo dục đại học.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Tìm hiểu về vẽ phối cảnh

Phối cảnh là một cách vẽ trong hội họa hay tạo hình, dùng để thể hiện các hình ảnh 3 chiều một cách gần đúng trên một bề mặt 2 chiều nhờ vào các quy luật phối cảnh. Các quy luật phối cảnh được xây dựng trên các quy tắc hình học chặt chẽ. Chúng ta đang sống trong một không gian 3 chiều, nhưng mặt phẳng giấy (bản vẽ) chỉ có 2 chiều. Các quy tắc phối cảnh giúp hình ảnh 2 chiều trở thành 3 chiều, khiến chúng được quan sát được trực quan hơn trên tranh vẽ.

Có thể hiểu phối cảnh là hình ảnh, hoặc là tạo

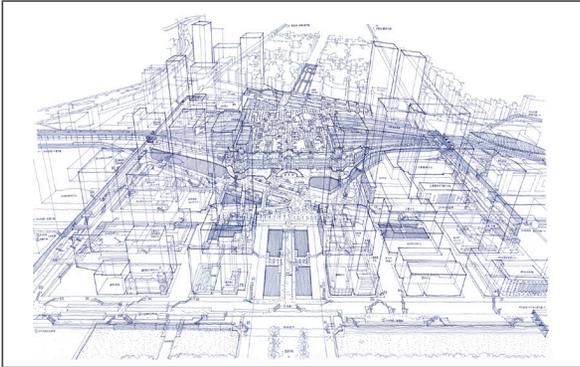
hình vẽ đúng theo mắt người, dùng để thể hiện các hình ảnh ngoài đời một cách gần đúng trên một bề mặt giấy nhờ vào các quy luật phối cảnh. Hiểu theo cách đơn giản là việc biến những ý tưởng thiết kế hay những bản vẽ kỹ thuật khô khan mà không phải ai cũng có thể hình dung ra được thành hình ảnh trực quan để tất cả mọi người có thể hiểu được ý đồ, thông điệp của người thiết kế một cách dễ dàng nhất.

Vẽ phối cảnh có thể được thực hiện bởi kiến trúc sư hoặc nhà thiết kế kiến trúc, người làm họa viên kiến trúc.

2.2. Mục tiêu của dạy vẽ phối cảnh cho sinh viên ngành Kiến trúc xây dựng là gì?

Biểu diễn các hình chiếu phối cảnh là một trong những kỹ năng cần thiết đầu tiên của người thiết kế vì hình chiếu phối cảnh là loại hình vẽ thể hiện công trình gần giống với thực tế quan sát mà họ sẽ trình bày trên các bản vẽ thiết kế; đồng thời giúp người thiết kế thể hiện được ý tưởng phác thảo nhanh, đúng kỹ thuật. Vẽ tay hay vẽ máy đều cần nắm được lý thuyết, quy luật phối cảnh. Bản vẽ phối cảnh thành công phải làm nổi bật ý đồ của công trình kiến trúc dựa trên việc diễn tả các yếu tố của công trình đó như: hình dáng, bố cục, chất liệu, chi tiết bề mặt, phối cảnh.... Và như vậy, cốt lõi của việc vẽ phối cảnh là thể hiện đối tượng bằng góc nhìn của người vẽ. Việc có thể tái hiện chính xác cách vật thể nhỏ dần đi trong không gian thực sẽ làm cho các bức vẽ trở nên chân thực hơn và giúp thu hút sự chú ý của người xem vào trung tâm của bối cảnh người vẽ đang muốn nhắm tới.

Đường nét thường là thứ giúp ta định hình ra vật thể và khiến người khác **nhận ra** chúng từ cái nhìn đầu tiên. Đường nét thể hiện bằng tay hay bằng máy sẽ mang đến những cảm nhận khác nhau với mỗi người.

Hình 2.1: Phác thảo cả một thành phố bằng bút chì của Kiến trúc sư Tomoyuki Tanaka
Nguồn: Architizer

2.3. Phân tích ưu – nhược điểm của hai cách vẽ phối cảnh: Vẽ tay và vẽ máy

2.3.1. Vẽ phối cảnh bằng tay

Ưu điểm của việc vẽ phối cảnh bằng tay

Vẽ tay là cách gần nhất để tiếp cận ý tưởng ban đầu của người thiết kế, là cách kết nối trực tiếp, đơn giản nhất, nhanh nhất từ đầu óc của người thiết kế đến đôi bàn tay thể hiện trên giấy. Ưu điểm lớn nhất của vẽ tay là đưa đến cho người xem có cảm nhận vẽ tay Bản vẽ phác thảo bằng tay có sức hút đặc biệt, mang đến cảm giác thích thú, giúp người xem nhận thấy được cảm xúc trong từng nét vẽ, cảm nhận được khả năng nghệ thuật của người vẽ.

Những ý tưởng sáng tạo thường đến bất ngờ, học vẽ phối cảnh bằng tay sẽ là con đường ngắn nhất để con người chạm đến trí tưởng tượng phong phú của bản thân mình.

Vẽ tay giúp rèn luyện và nâng cao sức sáng tạo. Bàn tay chính là công cụ cho kiến trúc sư sự tự do vô hạn khi vẽ. Máy tính không thể thực hiện chính xác đường phác thảo bằng chính tay họ vẽ ra. Phác họa bằng tay còn cho phép ghi lại nhanh nhất, dễ dàng nắm bắt những ý tưởng đa dạng của người thiết kế, từ đó chọn ra ý tưởng tốt nhất để phát triển.

Vẽ tay giúp phát triển các kỹ năng phân tích bao

gồm khả năng quan sát và suy nghĩ sao cho hợp lý. Kiến trúc sư cần nghiên cứu kỹ bản chất của từng đối tượng trong một khung cảnh gồm nhiều yếu tố như hình dạng, vật liệu, cây cối... và chúng sẽ tương tác với nhau như thế nào, phân chiếu ánh sáng, bóng tối ra sao – tất cả đều cần kiến trúc sư phải quan sát và phân tích cận kề.

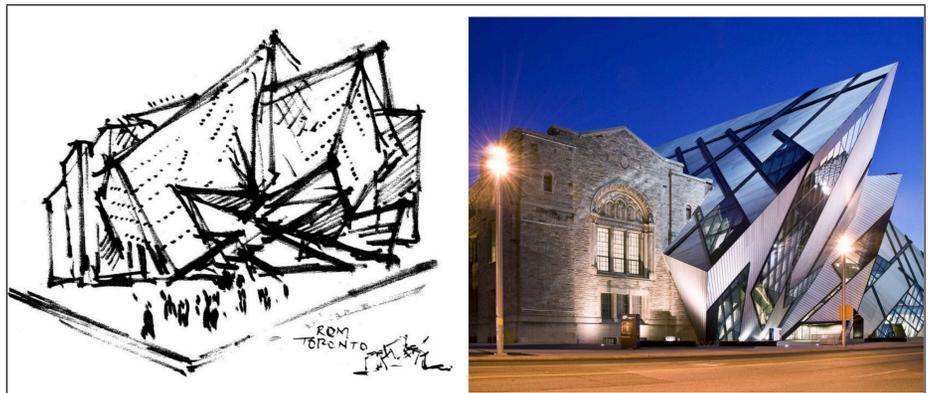
Vẽ tay kích thích trí tưởng tượng và cho phép chúng ta suy xét các ý tưởng. Như việc nghe một bài hát và đọc bài hát ấy, việc nghe làm ta dễ dàng thụ cảm hơn, dễ dàng liên tưởng hơn, tạo ra mối liên hệ với những điều vượt ra ngoài trang giấy.

Vẽ tay giúp nâng cao khả năng nắm bắt tỉ lệ – cực kì quan trọng đối với người thiết kế.

Nhược điểm của vẽ phối cảnh bằng tay:

Vẽ bằng tay có điểm yếu lớn là độ chính xác không cao. Dù vẽ tay vẫn phải tuân theo các quy luật của phép chiếu phối cảnh như vẽ máy, nhưng người vẽ theo bản năng sẽ tự linh hoạt trong các nét vẽ.

Vẽ tay khó chỉnh sửa hoặc vẽ lại; do đó, cần sự tập trung, làm việc cẩn thận.

Hình 2.2: Phác thảo Bảo tàng Hoàng gia Ontario trên khăn ăn (trong lúc ăn tối tại một nhà hàng) dựa trên cảm hứng sáng tạo bất chợt của Kiến trúc sư Daniel Libeskind và công trình thực tế;
Nguồn: Architizer

2.3.2. Vẽ phối cảnh bằng máy

Ưu điểm của việc vẽ phối cảnh bằng máy

Vẽ máy có hiệu suất cao trong việc thể hiện bản vẽ kỹ thuật với số lượng cực kì lớn. Một bản vẽ phối cảnh vẽ tay có thể mất vài tiếng đồng hồ, trong khi thời gian hoàn thành chính bản vẽ đó bằng máy tính thậm chí chỉ là vài phút dựa trên các bản vẽ mặt đứng mặt bằng đã vẽ trên máy.

Vẽ máy mang đến cái nhìn trực quan, sát với thực tế thi công nhất. Vẽ máy đảm bảo độ chính xác về quy luật phối cảnh không bị phụ thuộc vào chủ ý của người thiết kế muốn làm nổi bật những phần thiết

kế tâm đắc và làm bớt đi sự tập trung vào những phần thiết kế khác. Sự phát triển không ngừng của công nghệ giúp con người biểu đạt ý tưởng của mình một cách chân thật và sống động hơn qua các đồ họa không gian 3 chiều. Trong ngành kiến trúc, các phần mềm thiết kế giúp công việc của kiến trúc sư hiệu quả hơn. Cũng là một trong những công cụ đắc lực giúp họ nắm bắt dự án một cách triệt để và toàn diện nhất.

Vẽ máy phối cảnh có thể dễ dàng vận chuyển, gửi và nhận nhanh chóng mà không bị giảm chất lượng hình ảnh.

Vẽ phối cảnh bằng máy có thể linh hoạt góc nhìn, trực quan hơn, dễ dàng phóng to thu nhỏ các chi tiết. Điều này giúp cung cấp khả năng mô phỏng thiết kế thực tế ngay trên ứng dụng, cho phép người thiết kế thực hiện phân tích trực tiếp trên mô hình tham chiếu.

Dễ phân tích kiểm tra hơn so với bản vẽ giấy, có thể phát hiện lỗi và sửa ngay.

Bản vẽ phối cảnh bằng máy có thể lưu trữ và tái sử dụng các bản vẽ bằng CD/USB/ổ cứng di động. Việc quản lý và bảo quản các tập tin cũng như thư viện rất đơn giản không đòi hỏi nhiều nhân lực.

Nhược điểm của vẽ phối cảnh bằng máy

Người vẽ máy thường có thói quen vẽ sơ sài, vì sau này có thể dễ dàng chỉnh sửa lại đường nét. Vẽ theo cách này không giúp nâng cao kỹ năng của người vẽ.

Đối với vẽ máy, đường nét thường giống nhau hoặc đồng nhất. Do vậy, bản vẽ máy không mang đến nét cá tính riêng của người vẽ.

2.4. Dạy sinh viên vẽ phối cảnh bằng tay hay bằng máy?

Là một kiến trúc sư đứng đầu một công ty hay văn phòng kiến trúc, việc vẽ máy có thể ít quan trọng hoặc không cần thiết vì lúc đó, việc của họ chỉ là đưa ra ý tưởng bằng phác họa tay, thể hiện trên máy là việc của các nhân viên khác. Là một kiến trúc sư trẻ, tất nhiên phải biết vẽ máy để triển khai công việc nhanh chóng và hiệu quả nhất, nhưng trước khi triển khai lên máy, vẽ tay sẽ giúp bạn tìm ra ý tưởng thiết kế. Vì vậy, kỹ năng vẽ phối cảnh bằng tay hay máy đều cần thiết và câu trả lời là dạy vẽ phối cảnh cho sinh viên ngành kiến trúc, xây dựng cả vẽ bằng tay và vẽ máy.

Đối với các bạn sinh viên, vẽ tay phối cảnh là việc tuyệt đối không thể xem nhẹ. Với sinh viên ngành xây dựng, hoặc thiết kế đồ họa, vẽ đẹp là một ưu thế giúp sinh viên tiếp cận lĩnh vực chuyên ngành xây dựng hay thiết kế đồ họa nhanh hơn. Mặc dù, vẽ tay

phối cảnh không là bắt buộc với sinh viên của các ngành này. Tùy từng chuyên ngành sẽ yêu cầu các mức độ khả năng vẽ tay khác nhau. Đừng ngại vấn đề sinh viên không có năng khiếu vẽ thì làm sao để dạy họ vẽ phối cảnh bằng tay. Trong quá trình học tập, năng khiếu vẽ của sinh viên chỉ là một lợi thế, nỗ lực cá nhân, sự cố gắng, trau dồi và tập luyện của họ mới là phần quyết định. Năng khiếu vẽ chỉ có thể giúp sinh viên đi nhanh hơn mà thôi. Để nâng cao kỹ năng hội họa nói chung và vẽ tay nói riêng, đơn giản là tập vẽ và tự trau dồi mỗi ngày. Sinh viên ngành kiến trúc, xây dựng cần bỏ ra vài giờ mỗi tuần để luyện tập kỹ năng vẽ. Khi kỹ năng khá lên, khả năng thiết kế của sinh viên cũng sẽ tăng lên.

3. Kết luận

Trong thời đại phát triển của máy tính, có thể nhận thấy nghệ thuật vẽ tay đang dần mai một. Bản vẽ phối cảnh vẽ bằng tay không chỉ đơn giản là cách để hình ảnh hóa các bản vẽ kỹ thuật khiến chúng thật hơn. Người kiến trúc sư giỏi phải có hiểu biết tổng hoà, phải xuất phát từ tư duy kiến trúc bám sát thực tế; khả năng phân tích không gian; khả năng dựng hình phối cảnh; cảm quan bố cục, đường nét, hòa sắc; am hiểu về vật liệu, ánh sáng... Bản vẽ phối cảnh bằng tay không thể vẽ một cách tùy hứng, và phóng khoáng như vẽ mỹ thuật, hội họa được mà cần phải có những nét vẽ chính xác và đúng luật xa gần nhưng chân thực, sống động. Ở một góc độ nào đó, quan điểm kiến trúc là một ngành khoa học rất chú trọng trong thể hiện, nên vẽ tay bản vẽ phối cảnh trước tiên là phải vẽ đúng. Cái duyên của bản vẽ bằng tay thể hiện từ nét dài không thẳng tắp mà hơi run rẩy một chút đến nét thấu ngấn khá phóng tay và thẳng... Sự thụ cảm của người xem có sự kết nối truyền cảm từ con người tới con người sẽ dễ dàng hơn, thấu hiểu hơn. Và đó chính là mục đích cuối cùng mà các bản vẽ phối cảnh hướng tới.

Tài liệu tham khảo

1. Phạm Huy Hùng, *Để vẽ tốt hình họa cơ bản*, Tạp chí thông tin mỹ thuật số 9-10
2. Lorraine Farrelly, *Drawing for Urban Design, Year 2011. Edition 1. Number of Pages 192. Publisher Laurence King.*
3. Mark Kirstler, *Bạn có thể vẽ trong 30 ngày*, Dịch giả: La Nostalgie des. Ebook
4. Raphael Lacoste, *Imagine FX*. Dịch: Lê Lin Nguồn: Creativeblog
5. *The drawing website* (<http://www.the drawing website.com>)
6. *ThoughtCo.* (<http://www.Thoughtco.com/drawing skill needed for graphic designer- 1697515>)